

Mor berättar

Sedan jag många gånger tänkt uppteckna något efter min mor (Myr Karin Persdotter, född 7 mars 1859), och lika många gånger uraktlåtit detta, varseblev jag att mor började bli gammal och började glömma en del när hon berättade. Jag beslöt mig därför att jag åtminstone skulle gömma en sak undan glömskan – en upplevelse av sällsynt art – som hon var med om när hon var ung.

Berättelsen handlar om vad som tilldrog sig under tiden omedelbart före och efter hennes äldsta systems giftermål, åren 1876-1877, då – enligt berättelsen – trolldomskonster voro med i spelet. Detta tycktes vara rätt vanligt på den tiden, när någon avundades en annans lycka.

Vad som här nedan följer, är ordagrant upptecknat på min moders eget bygdemål. Jag inleder samtalet med att fråga om hur hennes svåger blev botad från fallandesjukan, samtidigt som deras äldste son, som då var några månader gammal, även han blev botad från sin sjukdom. Han hade då nämligen inte sovit en enda natt på en längre tid, utan kastat sig i sängen, som han skulle legat bland myror.

” An fikk nå av donda kallim tä strjok-å, - ä byrdå bi så udält. Du kan begrip, - då Anders va so umällin, - sä skrannkät ä så vida umm nätär, så dämm vårt a jänn fåjl krok å je mäll i döråkarmim, å ä ryttjät så ä skäkät i vädjji ”.

Jag frågade vidare, vad sorts människor det var som kunde bota sjukdomar, samt hur dom bar sig åt.

”Ja, ä va je släjkt par så kam gånggändäs å stanät fö. Då dämm fingg är ur ä va ställt, - Anders add innt sovi je nåt sä begani å dässt frami påsktidi, utan an add älld dämm vatjigär varändaste nåt, å då va an so umällin så an bar låg å kasstät si å grenjät, å inggän duvd få jänn blunnd i ogor fö onum. Å va så an ädd läj uti mærum. -Då säjd kalln att an skulld sjå umm innt ä djikk tä bot, fö ä va nug släjkt så add kemi genum avunnd, å ä ädd innt ve menindji att dämm ädd sku a ä.

Då tog an bar jätt snör å skar åv ä å mittim, å sä tog an å slo jänn gubbknåjt å dö å tog donda ini nävån å gav Margit odär änndan. Sä säjd an, att an skulld djärå jätt fösök å sjå umm ä va nå så djikk tä bota. –Umm knåjtn fo bårrt så skulld ä go bra, män umm knåjtn va kvär så djikk innt ä tä bota.

Då an add täj donda knåjtn ini nävån å lesi nå så innt vir begripåtum, så yppnåt an nävån, å då va knåjtn bårrtä. Dämm fösötjät full upå ållande vis tä jä upp eta snörä, män ä va presiss läjk elt yvyrållt.

Då an add gart ä, frågät an umm vir villdum sjå ukä ä va så rådd-fö döda. Sä tog an bar jätt drikksglas å ållät fullan ä i vatn, å sä lagd an nidi nåntingg å byrd-å röd minn jenum knäjv da uti, å sä säjd an att vir skulldum sjå. Då synntäs ä jätt par nisst i glasi, å sä rödät an mer å då kam dämm yffst i glasi. Dämm va full so vel läjkär si så an ädd sitt dämm livs livändäs. Dämm såt å låjtät si mot värödar. Kelindji add uppbunndi, å fleto synntäs full so vel ur o va lindadn. Då let kalln: ”Eta kåsstär nug å dämm ä, så ä synns att dämm e blekär”.

Sä, ur etan nu va, så fikk an full nånn kånjakk åv fadär i Mas, å dämm pratät så an vårt så i tagän så an sätt-å si skrisskona å fo nårdyvyr äjsn a Mora botå aftetjä. Ä va jusst å senäst äjsim, så vir vaum säkrär an skulld botå färå nidi. Sä sätt an til kelindji o skulld ta annd umm Anders mäss an va umm-sta.

Sä kalln add feri sätt kelindji til Margit tä fin-att jätt plagg Anders add afft då an add vurti döft. A Mas skulld o fin-att nå an add afft mäss an add gändji ätt skriff. Sä Margit fan-att je väjt-tröjj, å doda vek kelindji ijop så fösiktit upå fler vis å tog jätt bannnd ikringg on. Sä tog o Anders upi knini å tog jätt bannnd ummkringg an tre gångg, å sä bannnd o ä ummkringg etan an add afft å si. Sä säjd o a Margit att o skulld go boti dyndjstadsn å gråvå nid ä da ä fikk rotn.

Sä sätt o til Margit tä go boti jänn bäkk så rann mot norstjännen å ta vatn så donda kalln skulld blannnd uti eta ann add tjöft å aftetji. Åv dö skulld Anders strukås i säkks kvälldär. Å kann du begrip, att fösst kvälldn så dämm add strutji å Anders, så fikk an full presiss såvå lungt elä nåti. An sov så dämm vurt ålld-å sjå ättär iblannnd så innt an add då däj.

Kalln tälät då umm att ä kam tä spötj, män dämm skulld innt bi räddär vändi vänd dämm ärd. Sä, senäst nåti då Margit add strutji-å dämm så add ä byrt-å, trast ättär sä dämm add lagt si, så ä add leti slåkså nånn add släppa jänn ljotfåjl sten upå tatjä, å donda add rulla nidyvyr tatjä å dummpi i båkkån så ä add runnka i stugu. So add ä gart fyr gångg, män då add o vätja upp Mas så an add då fändji är ä två gångg, an o. Sä vårt ä då lugnt dar sä, så nug va ä då nå kunnstär upå nå vis.

En höstkväll i Mångbro år 1936.
Johan Erlandsson